

W ŚWIAT
Z KLASĄ

Język polski

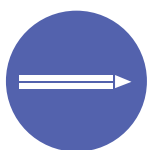
EDUKACJA GLOBALNA NA ZAJĘCIACH JĘZYKA POLSKIEGO
W SZKOLE PODSTAWOWEJ

07

SCENARIUSZ

Porozmawiajmy o sprawiedliwym handlu i etycznej modzie. Wywiad – ćwiczenia redakcyjne

JOANNA KOSTRZEWA

KLASY VII–VIII

2 X 45 MINUT

Scenariusz jest zaproszeniem do spojrzenia na kwestię sprawiedliwego handlu (*fair trade*), w tym etycznej mody, i zastanowienia się, czym należy się kierować, dokonując wyboru produktów spożywczych i tekstylnych znajdujących się na sklepowej półce. Podczas lekcji uczniowie i uczennice nauczą się, jak tworzyć wywiad.

Pytanie kluczowe

Co można zrobić,
żeby handel był
bardziej
sprawiedliwy?

Cele zajęć:

- nauczysz się przygotowywać i przeprowadzać wywiad
- dowiesz się, co to jest sprawiedliwy handel oraz etyczna moda i w jaki sposób nasze odpowiedzialne decyzje konsumenckie wspierają trwałą i zrównoważony rozwój świata

Związek z podstawą programową:

I: 2.1, 2.5, III: 2.1

Zagadnienia:

konsumpcja i produkcja, globalny rynek i handel międzynarodowy

Cele Zrównoważonego Rozwoju:

—12 Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja

Metody:

burza pomysłów, mapa myśli, praca z tekstem, dyskusja, globalna kafejka

Formy pracy:

praca indywidualna, praca w parach, praca w grupach

Środki dydaktyczne i materiały:

4 duże arkusze papieru, 4 markery, komputer, rzutnik, dostęp do Internetu, załącznik

Wprowadzenie

5 minut

Po wyjaśnieniu uczniom i uczennicom celów lekcji i sprawdzeniu ich zrozumienia, poproś, aby w parach odpowiedzieli, jak pojmują pytanie kluczowe, co to znaczy, że handel jest sprawiedliwy lub niesprawiedliwy. Poproś młodzież, aby podzieliła się swoimi przemyśleniami.

5 minut

Praca właściwa

Zachęć klasę do burzy pomysłów i poproś o stworzenie mapy myśli, którą będą uzupełniać od razu, podając skojarzenia z terminem „wywiad”. Mapę myśli stwórz z młodzieżą na tablicy – w ten sposób sprawdzisz, co wie na temat omawianej formy wypowiedzi. Poproś o przepisanie mapy myśli do zeszytu.

5 minut

Poproś uczniów i uczennice o przeczytanie wywiadu z Agatą Kurek, założycielką KOKOworld – firmy odzieżowej promującej ideę sprawiedliwego handlu (*fair trade*). Wyjaśnij młodzieży, że podczas tej lekcji przyjrzą się szczególnie budowie wywiadu. Po tym, jak uczniowie i uczennice przeczytają wywiad w ciszy, możesz poprosić dwie osoby z klasy, by przeczytały go na głos (załącznik nr 1).

10 minut

Poproś uczniów i uczennice, by na podstawie przeczytanego tekstu zrobili w zeszycie notatkę pod tytułem „Przepis na dobry wywiad”. Uczniowie i uczennice pracują w parach, następnie przedstawiają efekty swojej pracy na forum klasy.

10 minut

Uporządkuj zebrane wiadomości, doprecyzuj w razie potrzeby, co to jest wywiad, i przedstaw zasady jego pisania.

Polecamy materiał powstały w ramach programu Działasz.pl Centrum Edukacji Obywatelskiej: „Jak przeprowadzić dobry wywiad?”, <https://dzialasz.ceo.org.pl/node/211>.

5 minut

Pokaż klasie kilka zdjęć prezentujących rękodzielników i rękodzielniczki współpracujących ze sklepem i przygotowane przez nich kolekcje: <https://www.kokoworld.pl/strona/rekodzielnicy>, <https://www.kokoworld.pl/strona/kolekcje>. Zapytaj, jakie refleksje nasunęły się im po przeczytaniu wywiadu, czego jeszcze chcieliby się dowiedzieć, jakie jeszcze pytania zadać – będzie to dobry przyczynek do następnej lekcji.

Podsumowanie

5 minut

Poproś uczniów i uczennice o dokonanie refleksji po lekcji za pomocą techniki niedokończonych zdań:

Umiem...
Rozumiem...

Muszę jeszcze powtórzyć...
Powinnam, powinienem utrwalić...

Nie rozumiem...

Mam trudności z...

Odpowiedzi uczniów i uczennic pozwolą na zweryfikowanie ich wiedzy na temat tworzenia wywiadu.

Przed drugą lekcją zaaranżuj odpowiednio przestrzeń w klasie, żeby przeprowadzić rozmowę metodą globalnej kafejki. Przygotuj cztery „stoliki kawiarniane”, aby klasa mogła od razu usiąść w czterech grupach. Połącz ławki, żeby przypominały stoliki w kawiarni, wokół ustaw krzesła. Na każdym ze stolików połóż duży arkusz papieru, markery oraz pytanie, na które uczniowie i uczennice odpowiedzą podczas dyskusji.

Wprowadzenie

5 minut

Jeśli druga lekcja odbywa się kolejnego dnia, poproś uczniów i uczennice o przypomnienie zasad tworzenia wywiadu. Jeśli tego samego dnia, od razu przejdź do dyskusji. Zadaj pytanie, czym się kierują przy zakupie konkretnego ubrania. Jeśli odpowiedzą, że ceną, powiedz, że niska cena najczęściej oznacza ukryte koszty, te niematerialne, które ktoś gdzieś musiał ponieść. Możesz poprosić uczniów i uczennice, aby spojrzeli na metki swoich ubrań i podali kraje produkcji. Zapisz je na tablicy.

Podkreśl, że mamy w tym przypadku do czynienia z globalnymi zależnościami handlowymi, gdyż wspólnie w zglobalizowanym świecie łańcuchy dostaw oplatają całą kulę ziemską i tworzy się sieć powiązań między sprzedawcą, producentem i kupującym. Ta sieć nie ma żadnych granic geograficznych, co bardzo wyraźnie pokazują nazwy krajów, z których pochodzą ubrania uczniów i uczennic. Na koniec podaj informację o tym, że zarobek wytwórców produktów stanowi zazwyczaj niewielką część końcowej ceny, na przykład pracownice chałupnicze w południowych Indiach dostają tylko 50 groszy za ręcznie uszytą parę skórzanych cholewek butów sprzedawanych w naszych centrach handlowych po 250–500 złotych.

Praca właściwa

5 minut

Przejdź do przesłania wywiadu z Agatą Kurek, założycielką KOKOworld, firmy odzieżowej promującej ideę sprawiedliwego handlu. Zapytaj młodzież, co jest tematem wywiadu, który przeczytali. Wprowadź termin „sprawiedliwy handel” (fair trade), wyjaśnij cele tego międzynarodowego ruchu (materiał dla nauczyciela dostępny na stronach: <http://bit.ly/DefinicjaFairTrade>; <http://bit.ly/ZasadyFairTrade>).

20 minut

Zaproś młodzież do pracy metodą globalnej kafejki (wyjaśnienie metody dostępne na stronie: <http://bit.ly/GlobalnaKafejka>). Wyjaśnij, że przy każdym stoliku znajdują się markery, duży arkusz papieru, z którego powstanie plakat, oraz pytanie, na które należy udzielić odpowiedzi w dyskusji.

Poproś, aby grupa wybrała sekretarza – będzie to osoba, która pozostaje przy swoim stoliku do końca dyskusji i notuje wypowiedzi. Co pięć minut dyskusja jest przerywana i młodzież przechodzi do kolejnego stolika zgodnie z ruchem wskazówek zegara. Sekretarz zostaje na miejscu i odczytuje zapisane refleksje wcześniejszej grupy kolejnym uczestnikom i uczestniczkom dyskusji. Ci po zapoznaniu się z pytaniem rozmawiają i udzielają odpowiedzi, które znowu są zapisywane przez sekretarza. Sekretarz czyta kolejnym grupom refleksje wcześniejszych, aby zapisy się nie powtarzały, toteż z każdą zmianą miejsca przy stoliku poziom trudności podczas dyskusji wzrasta, gdyż nie można wcześniej przedstawionych refleksji powtarzać.

Pytania do dyskusji:

Stolik 1 – Jakie są konsekwencje obniżania cen ubrań (negatywne i pozytywne)?

Stolik 2 – Jakie korzyści niesie za sobą sprawiedliwy handel?

Stolik 3 – Jakie pozytywne zachowania konsumenckie możemy stosować w obszarze mody?

Stolik 4 – Etyczne firmy. Zastanówcie się, które firmy przestrzegają zasad ochrony środowiska i odpowiedzialności społecznej?

Podczas pracy przy stoliku nr 4 uczennice i uczniowie mogą skorzystać z własnych urządzeń mobilnych i w Internecie znaleźć przykłady firm promujących ideę sprawiedliwego handlu. Warto wykorzystać uczniowskie urządzenia mobilne w myśl zasady BYOD (Bring Your Own Device) – młodzież ma okazję wykorzystać smartfony do wyszukiwania wiadomości, ucząc się jednocześnie kreatywnego korzystania z urządzeń mobilnych.

Dla nauczyciela: <https://www.fairtrade.org.pl/sprawiedliwy-handel/sklepy>.

5 minut

Po zakończeniu dyskusji, gdy grupy odwiedzą wszystkie cztery stoliki, poproś młodzież o zaprezentowanie efektów pracy. Uczniowie i uczennice zawieszają w widocznym miejscu plakaty i sekretarz odczytuje zapisane refleksje.

Możesz dopowiedzieć, że etyczna moda to nie tylko dbałość o pracowników, ale też o środowisko naturalne, w tym prawa zwierząt, oraz że warto kupować polskie produkty ze względu na krótkie łańcuchy dostaw i wspieranie polskich producentów.

Podsumowanie

10 minut

Poproś uczniów i uczennice, by zastanowili się nad odpowiedzią na pytanie kluczowe oraz nad przesłaniem Agaty Kurek, założycielki KOKOworld, do młodych ludzi:

- Jak można zrozumieć słowa Mahatmy Gandhiego: „Bądź zmianą, którą pragniesz ujrzeć w świecie”?
- W jaki sposób możesz podążać ścieżką zrównoważonego rozwoju, zanim zaczniesz wydawać zarobione przez siebie pieniądze?

Młodzież dyskutuje w grupach, w których pracowała metodą globalnej kafejki. Po upływie wyznaczonego czasu każda grupa prezentuje na forum klasy swoje refleksje (wypowiada się jedna osoba z grupy, przedstawiając, co zostało wypracowane w trakcie rozmowy, inne mogą dopowiedzieć brakujące kwestie).

Praca domowa

1. Poproś młodzież, aby przygotowała pytania do wywiadu, który przeprowadziłaby z wybranym rękodzielnikiem współpracującym z KOKOworld. Wyjaśnij, że zadanie polega na opracowaniu pięciu–siedmiu pytań otwartych, z czego w części z nich należy poruszyć zagadnienia związane ze sprawiedliwym handlem i etyczną modą.
2. Zaproponuj uczniom i uczennicom przeprowadzenie wywiadu z wybraną przez nich osobą na podstawie pięciu–siedmiu pytań otwartych, z których część będzie poruszać zagadnienia związane ze sprawiedliwym handlem i etyczną modą.

Źródła:

- Centrum Edukacji Obywatelskiej, *Jak przeprowadzić dobry wywiad?*, <https://dzialasz.ceo.org.pl/node/211>.
- Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, *Naprawmy modę. Wskazówki dla odpowiedzialnych konsumentów i konsumentek*, https://www.ekonsument.pl/materialy/publ_655_naprawmy_mode_1.pdf.

Załączniki:

Załącznik nr 1 – Materiał pomocniczy: Wywiad z Agatą Kurek, założycielką KOKOworld, firmy odzieżowej promującej ideę *fair trade*

Załącznik nr 1 – Materiał pomocniczy:

Wywiad z Agatą Kurek, założycielką KOKOworld, firmy odzieżowej promującej ideę fair trade

JOANNA KOSTRZEWA: W jaki sposób narodził się pomysł prowadzenia działalności gospodarczej zgodnej z ideą fair trade?

AGATA KUREK, założycielka KOKOworld: Pomysł zrodził się w mojej głowie podczas podróży. Poznałam wielu ludzi, którzy tworzyli przepiękne rękodzieła, ale niestety nie byli w stanie się utrzymać z ich sprzedaży. Zaczęłam myśleć nad modelem biznesowym, który pozwoliłby nie tylko promować ich dzieła, ale byłby też w stanie realnie im pomóc. Ważne były dla mnie też osobiste impulsy. Wkrótce po tym, jak urodziła się moja córka, wybrałam się w kolejną podróż do Afryki, tym razem do Mali, gdzie podczas festiwalu muzycznego na pustyni podjęłam spontaniczną decyzję i zakupiłam kilka metrów kolorowych materiałów na lokalnym targu, a po powrocie rzuciłam pracę w korporacji i zaczęłam szyc pierwsze sukienki KOKOworld. Później stopniowo poszerzałam listę rękodzielniczków, z którymi obecnie współpracujemy. Po siedmiu latach mogę z pełnym przekonaniem powiedzieć, że było warto. Jestem dumna z tego, że jesteśmy pierwszą w Polsce marką odzieżową, która świadomie działa według zasad sprawiedliwego handlu i je promuje. Takie inicjatywy jak Fashion Revolution¹ pokazują, że niestety wciąż zbyt wiele osób pracuje w niebezpiecznych warunkach i nie może liczyć na godną zapłatę za swoją pracę. Dlatego właśnie nie możemy spocząć na laurach i będziemy dalej promować fair trade.

JOANNA KOSTRZEWA: Czy idea fair trade jest dla Państwa związana wyłącznie z życiem zawodowym, czy jest to Państwa filozofia życiowa? Dlaczego?

AGATA KUREK: Tak jak przed chwilą wspominałam, najpierw był osobisty impuls, dopiero później biznes. Pierwszy sklep KOKOworld otworzyłam w czasach, kiedy prawie nikt nie wiedział, czym jest sprawiedliwy handel. Działałam jednak z pełnym przekonaniem, wierzyłam, że to, co robię, ma znaczenie, i dzięki temu KOKOworld rozwija się teraz prężnie. Przez te siedem lat zmiany w świadomości konsumentów stały się wyraźnie widoczne, choć może się wydawać, że to stosunkowo mało czasu. Ja natomiast wiem, że wtedy obrałam właściwą drogę. Im bardziej interesuję się tematyką związaną z odpowiedzialną i zrównoważoną modą, tym lepiej widzę, że wciąż jest jeszcze wiele do zrobienia. Polecam wszystkim film *True Cost*² oraz inne działania inicjatywy Fashion Revolution – one wyraźnie pokazują, że nadal zbyt dużo osób pracuje w niegodnych i niebezpiecznych warunkach. Jestem przekonana, że małymi krokami możemy zmienić świat na lepsze.

JOANNA KOSTRZEWA: Czy moda naprawdę może być etyczna? Dlaczego?

AGATA KUREK: Wierzmy, że zdecydowanie tak, pod warunkiem że w jej centrum postawimy drugiego człowieka i środowisko. Z okazji Tygodnia Edukacji Globalnej 2017 to samo pytanie zadaliśmy osobom z różnych branż – blogerkom, rękodzielniczkom, jak i joginkom. W efekcie zebraliśmy garść przepisów na etyczną modę, wybranymi chcielibyśmy się podzielić.

„Kupować jak najmniej, wymieniać się, wybierać ekologiczne i etyczne materiały, np. bawełnę ekologiczną i fair trade, len, włókno konopi, tencel. Zwracać uwagę, kto i gdzie uszył daną rzecz. Najlepiej zawsze pytać o to producenta lub sprzedawcę” – Maria Huma, prezeska Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie.

„Zwracam uwagę na certyfikaty GOTS, Fair Trade i Fair Wear Foundation albo, szczególnie jeśli mowa o mniejszych przedsiębiorstwach, zwracam uwagę, na ile transparentna jest dana marka odzieżowa i jej łańcuch produkcyjny” – niemiecka blogerka Mia Marjanović, autorka bloga o etycznej modzie Heylilahey.

„Trzeba robić to, w co się wierzy. A dobry produkt ma w sobie sieć dobrych relacji z ludźmi, którzy go współtworzyli” – rękodzielniczka Magdalena Olearczyk z Trashki.

„Traktuj innych (i środowisko) z szacunkiem i pamiętaj, że świat to sieć relacji. Bądź aktywnym i świadomym konsumentem” – dr Marta Karwacka, autorka i współautorka kilkunastu indywidualnych i zespołowych artykułów na temat odpowiedzialnej mody.

Więcej inspiracji: <https://www.kokoworld.pl/blog/fair-trade/tagi/myfairtrade>.

¹ Więcej informacji na: <https://www.fashionrevolution.org>.

² *The True Cost*, reż. A. Morgan, 2015.

JOANNA KOSTRZEWA: W jaki sposób poznali Państwo rękodzielników, którzy z Państwem współpracują?

AGATA KUREK: Osobiście znamy wszystkich naszych rękodzielników, zarówno tych z Polski, jak i tych odległych zakątków świata. Z każdej podróży przywożę nie tylko inspiracje, materiały, ale przede wszystkim właśnie nowe kontakty. W samej zaś podróży, jak to w podróży bywa, spotkani ludzie, odwiedzone miejsca i doświadczane przygody są najczęściej niezwykle zaskakującą, barwną mieszanką researchu i kontaktów oraz w dużej mierze dziełem przypadku. Dzięki temu dziś mamy wielką przyjemność pracować między innymi z Eduardo z Kolumbii, który wyrabia dla nas biżuterię ceramiczną, z Ronise z Wysp Zielonego Przylądka, która wytwarza dla nas biżuterię z rybich łusek, i z Kisem Herym, który wyrabia dla nas indonezyjski batik. Oczywiście istnieją bariery językowe, które trzeba pokonać, czasem musimy porozumiewać się na migi, ale nasi rękodzielnicy zawsze okazują się otwartymi, serdecznymi ludźmi, a dzięki nowym technologiom możemy być z nimi w stałym kontakcie.

Zapraszamy do poznania sylwetek naszych rękodzielników: <https://www.kokoworld.pl/strona/rekodzielnicy>.

JOANNA KOSTRZEWA: Obserwując Państwa stronę internetową, zauważyłam, że istotna jest dla Państwa postawa szacunku wobec otaczającego nas świata, wobec drugiego człowieka. W jaki sposób relacje z rękodzielnikami wpływają na Państwa działalność gospodarczą?

AGATA KUREK: Podchodzimy do naszej pracy holistycznie i najważniejsi są dla nas ludzie, dlatego w samym centrum naszych wartości jest człowiek. To dotyczy zarówno bliższych współpracowników, ekipy KOKOworld, jak i naszych rękodzielników. Ma to bezpośredni wpływ na każdą naszą decyzję związaną z tym, jak pracujemy. Przekłada się na to, z kim współpracujemy i jakie materiały kupujemy. Starannie dobieramy zarówno partnerów, mając na uwadze zasady sprawiedliwego handlu, jak i materiały, zwracając szczególną uwagę, by były jak najbardziej przyjazne środowisku. Wszystko to sprawia, że nasze kolekcje są limitowane, a projekty nie zasypują rynku niekończącą się lawiną nowości. Wszystko, co jest dopracowane w najmniejszym detalu, a przy tym powstało z poszanowaniem praw człowieka, potrzebuje czasu. Czas oczekiwania na dany produkt jest odpowiedni do czasu jego wykonania i nie wszystkie modele dostępne są „od ręki”. Współpraca z rękodzielnikami, którzy poświęcają dużo czasu i używają swoich wyuczonych przez całe lata umiejętności do tworzenia produktów, niesie za sobą oczywiście także wyzwania. Dużym utrudnieniem jest dla nas logistyka – pozyskując materiały na przykład z jednego z krajów Afryki czy z Indonezji, musimy brać pod uwagę zarówno koszty, jak i czas transportu. Często musimy wspólnie z rękodzielnikami rozwiązywać różnego rodzaju niespodziewane problemy, ale w tym właśnie tkwi urok współpracy, a takie sytuacje jedynie umacniają naszą więź.

JOANNA KOSTRZEWA: W jaki sposób codzienne decyzje konsumenckie każdego człowieka wpływają na cały świat?

AGATA KUREK: Najkrócej na to pytanie można odpowiedzieć, cytując słowa Martina Luthera Kinga: „Jeszcze zanim zjadłes śniadanie, już zależysz od połowy świata”, które są wyjątkowo adekwatne do naszych czasów. Każdy z nas, niezależnie od tego, czy lubi podróżować i czy interesuje się innymi kulturami, ma z nimi kontakt, i to częściej niż nam się wydaje. Nasza ulubiona poranna kawa lub herbata. Ukochany podkoszulek. Buty do joggingu. Wystarczy rozejrzeć się dookoła, by dostrzec, jak bardzo jesteśmy powiązani z odległymi zakątkami świata, i to przede wszystkim przez to, co kupujemy – od pożywienia po sprzęty elektroniczne. Jeśli nie będzie popytu, nie będzie też podaży, dlatego tak ważne jest, abyśmy świadomie dokonywali naszych wyborów i nie zapominali, że to dzięki nim możemy wpływać na zmiany korzystne dla nas, dla tych, którzy wytwarzają dla nas różne dobra, i dla środowiska. Wierzę, że wywierając stale rosnącą presję na duże koncerny, możemy dokonać prawdziwej zmiany na lepsze w branży nie tylko odzieżowej.

JOANNA KOSTRZEWA: Co chcielibyście Państwo przekazać młodym ludziom, którzy za chwilę rozpoczną dorosłe życie, kariery zawodowe?

AGATA KUREK: Mahatma Gandhi powiedział kiedyś: „Bądźcie zmianą, jaką chcecie widzieć w świecie”. To motto mi przyświeca przez cały czas, odkąd prowadzę KOKOworld, i warto, by zainspirowało innych, aby podążali ścieżką zrównoważonego rozwoju.

JOANNA KOSTRZEWA: Dziękuję za rozmowę.